

Aspecte stilistico-interpretative ale pianisticii reflectate în creația compozitorului Isaac Albéniz (1860 – 1909)

Prof. de pian dr. **Raluca Pânzariu**
(Colegiul Național „Octav Băncilă” Iași)

Isaac Albéniz s-a născut în anul 1860, pe data de 29 mai, în Camprodon, provincia Girona, regiunea Alavei. S-a manifestat de mic copil, primele reprezentații având loc la vârsta de patru ani.

La vârsta de șapte ani, după ce a luat lecții cu Antoine François Marmontel, a reușit să obțină examenul de admitere la secția de pian, la Conservatorul din Paris, dar nu a fost acceptat, fiind considerat mult prea tânăr.

Și-a început cariera concertistică la nouă ani, când tatăl său organiza turnee în nordul Spaniei, pentru micul Isaac și sora lui Clementina. Până la 15 ani, deja concertase în multe țări. Albéniz a călătorit mult ca instrumentist, dar era însoțit de tatăl său care lucra la vamă, acesta fiind obligat să călătorească des.

După o scurtă prezență la Conservatorul din Leipzig, în 1876 câștigă o bursă de studii la Bruxelles. În 1883, Isaac ia lecții cu profesorul și compozitorul Felipe Pedrell, care l-a inspirat să scrie muzică spaniolă.

Punctul maxim al carierei sunt considerați anii 1889-1892, când a avut concerte în toată Europa. De-a lungul anilor 1890, Albéniz a locuit la Londra și la Paris. Începând cu anul 1900 se îmbolnăvește de boala Bright, întorcându-se la compunerea lucrărilor pentru pian.

Între anii 1905-1908 scrie capodopera Iberia, suita pentru pian, alcătuită din 12 „impresii”. În 1883 se căsătorește cu Rosina Jordana. Au împreună trei copii Blanca (care se stinge subit în 1886), Laura și Alfonso.

Isaac Albéniz se stinge din viață la 18 Mai 1909, la vârsta de 48 de ani, în urma bolii Bright, în stațiunea turistică Cambo-les-Bains, fiind înmormântat la cimitirul Montjuic din Barcelona.

Creația pianistică – Clasificare

1. Miniaturi instrumentale: *Marcha militar, Pavana – capricho, Barcarola, Seis pequeños vales, Estudio impromptu, Dos Mazurkas, Seis mazurkas de salón: 1. Isabel, 2. Casilda, 3. Aurora, 4. Sofia, 5. Christa, 6. Maria, Serenata árabe, Suite ancienne nr. 1: Gavota, Minuetto, augustia: Romanza sin palabras, Balbina valverde (Polka brillante), Diva sin par (Mazurka-capricho), Menuet nr.*

3, *Suite ancienne nr. 2: Sarabande, Chacona, Suite ancienne nr. 3: Minuetto, Gavota, Andalucia, Barcarole (Pe apă), Mazurka de salón, Menuet (sol minor), Recuerdos (Mazurka), Cotillón – Album de danzas de salón, Pavana fácil para manos pequeñas, Dos mazurkas de salón, La fiesta de aldea, Dos danzas españolas: Jota aragonesa, Tango, Suite española 2: Zaragoza, Sevilla, Cádiz-gaditana, Serenata española, L'Automne (Toamna –Valse), Mallorca (Barcarola), Zambra granadina (Danse orientale), Zortzico, Espagne: Souvenirs – Prélude, Asturias, Alhambra: Suite pour le Piano.*

2. Lucrări de dimensiuni medii: *Rapsodia cubana, Siete estudios, Recuerdos de viaje: 1. En el mar (Barcarola), 2. Leyenda (Barcarola), 3. Alborada, 4. En la Alhambra, 5. Puerta de tierra (Bolero), 6. Rumores de la caleta (Malagueña), 7. En la playa, Seis danzas españolas, Doces piezas características: 1. Gavotte, 2. Minuetto a Silvia, 3. Barcarolle, 4. Prière, 5. Conchita (Polka), 6. Pilar (Valse), 7. Zambra, 8. Pavana, 9. Polonesa, 10. Mazurka, 11. Staccato (Capricho), 12. Torre Bermeja (Serenata), Album de miniaturi – Les Saisons (Anotimpurile): 1. Le Printemps (Primăvara), 2. L'ete (Vara), 3. L'Automne (Toamna), 4. L'Hiver (Iarna), Cantos de España: 1. Prélude, 2. Orientale, 3. Sous le palmier (Danse espagnole), 4. Córdoba, 5. Seguidillas, Yvonne en Visite: 1. La Révérence, 2. Joyeuse Rencontre et quelques penibles événements, Azulejos (Albăstrele - terminată de E. Granados), Navarra (terminată de Déodat de Séverac).*

3. Lucrări ample: *Sonata nr. 1, Suite española: 1. Granada, 2. Cataluna. 3. Sevilla, 4. Cádiz, 5. Asturias, 6. Aragón, 7. Castilla, 8. Cuba, Rapsodia española pentru piano solo, Sonata nr. 3, Sonata nr. 4, Sonata nr. 5, Suite España: Six Feuilles d'album: 1. Prélude, 2. Tango, 3. Malagueña, 4. Serenata, 5. Capricho catalán, 6. Zortzico, Suita Iberia - Primul caiet: 1. Evocacion, 2. El puerto, 3. Fête-Dieu à Séville, Caietul doi: 1. Rondeña, 2. Almeria, 3. Triana, Caietul trei: 1. El Albaicin, 2. El polo, 3. Lavapies, Caietul patru: 1. Málaga, 2. Jerez, 3. Eritaña, Lucrări orchestrale: Rapsodia española, Concierto Fantástico.*

Repere stilistice

Albéniz, în dorința sa de a-și perfecționa tehnica componistică, a depășit limitele muzicii de salon, a trecut de simplul folclorism și a creat un nou stil de muzică spaniolă, bazat pe includerea armoniilor și formelor elaborate, conferind operelor sale o profunzime emoțională și intelectuală. Avea o cunoaștere amplă și profundă a ritmurilor de *flamenco*. Punea mai mult accent pe genurile din *canto jondo*, decât compozitorii străini, care posedau doar o cunoaștere superficială a muzicii populare spaniole, limitându-se la genurile ușoare, mai ales la *jota* și *habanera*.

Analiza structurală

Analizele structurale vizează sublinierea elementelor caracteristice ale creației fiecărui compozitor. Toate coordonatele stilului componistic (ordinea și simetria structurală, echilibrul parametrilor sonori) se regăsesc în analizele efectuate.

Suita España op. 165, 6 Feuilles d'Album pour piano

I. Prélude

Forma: **AA'BAvBv** și Coda

Prima lucrare a ciclului are rolul de introducere în atmosfera specifică a muzicii spaniole. Distingem intonațiile modale, care, alături de anumite formule ritmico-melodice, contribuie la redarea ethos-ului național.

Ex. 1, *Suita España, Prélude*, p. 3, ms. 1-4

J. Albeniz

Andantino.

p ma sonoro

Cod.

II. Tango

Forma: **ABABv1Bv2ABv3**

A doua lucrare a ciclului este un tango, gen dansant consacrat internațional în America de sud, mai precis în Argentina. Specificul acestui dans constă în ritmul său caracteristic, ce se individualizează printr-o formulă punctată de pătrime-șaisprezecime, urmată de două optimi.

Ex. 2, *Suita Española, Tango*, p. 7, ms. 1-4

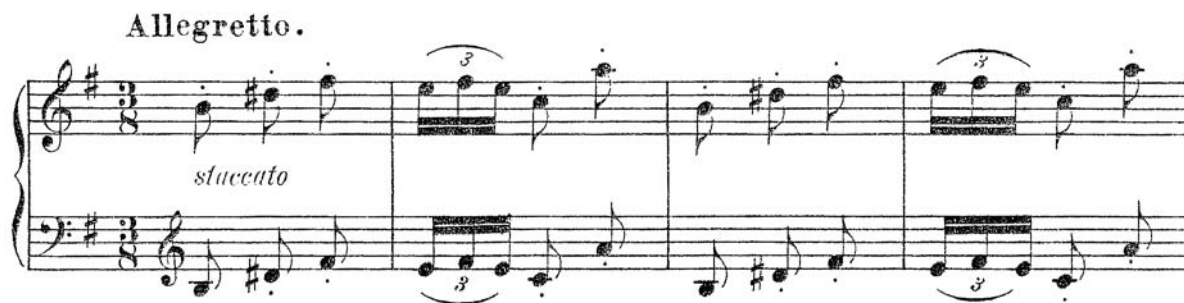

III. Malagueña

Forma: **ABA**

Denumirea lucrării poate fi corelată cu numele portului spaniol-Malaga. Tempoul alert de execuție a pulsației ternare, alternat cu momente de calmare bruscă a fluxului sonor, într-un contrast dinamic evident, imprimă dansului un pathos special.

Ex. 3, *Suita Española, Malagueña*, p. 11, ms. 1-4

IV. Serenata

Forma: **ABA** și Coda

A patra lucrare își propune să surprindă, după cum sugerează titlul, atmosfera feerică a unei serii spaniole. Structura arhitectonică este una tripartită complexă, cu o organizare mai neobișnuită a strofei A.

Ex. 4, *Suita Española, Serenata*, p. 16, ms. 1-3

Allegretto.

leggiero staccato

V. Capricho catalan

Forma: **ABA**

A cincea piesă desfășoară o organizare formală aparte. Ea este constituită pe baza aceluiași tipar de lied, **ABA**, secțiunea mediană dovedind un rol transformator în ceea ce privește elementele strofei **A**. Astfel, în ambele strofe întâlnim de fapt același material melodic, diferențele apărând în plan tonal și morfologic.

Ex. 5, *Suita Española, Capricho catalan*, p. 22, ms. 1-5

Allegretto.

dolce

Ped. Ped. Ped. Ped. Ped.

VI. Zortzico

Forma: **ABA** și Coda

Ultima lucrare excelează în planul metro-ritmic, individualizându-se în contextul general al suitei prin măsura sa eterogenă de 5/8 și aspectul izoritm punctat, menținut cu strictețe pe parcursul întregii piese.

Ex. 6, *Suita Española, Zortzico*, p. 26, ms. 1-3

Allegretto.

ben marcato *dolce*

Ad.

Pavana – Capricho

Forma: **ABA**

Structurată în formă de lied, explicită ca mod de organizare, lucrarea surprinde, în pofida simplității arhitectonice, prin frumusețea desfășurării melodico-armonice. Demersul componistic este susținut de un plan morfologic unitar, derivat din câteva elemente de o importanță esențială în parcursul sonor.

Ex. 7, *Pavana-Capricho*, p. 1, ms. 1-6

Allegretto (a piacere)

Ad.

Analiza stilistico – interpretativă

Reperete stilistico-interpretative au la bază argumentarea fenomenului muzical prin creațiile pianistice ale compozitorilor spanioli. Am încercat să îmbogățim materialul informațional pentru a oferi mijloacele de exprimare tehnico-interpretative, necesare redării artistice acestor opusuri, prezente în repertoriul pianistic universal.

- predomină maniera de atac *legato*
- evidențierea liniei melodice
- redarea clară a ornamentelor
- tehnica *rubato* – interpretată în stilul spaniol (*Tango*)

- tușeu cald, sonoritate îngrijită, acoperită
- diferențiere clară între *staccato* și *legato*
- pedala – pe timpul întâi
- redarea constantă și corectă a ritmului punctat (*Capricho Catalan, Zortzico*)

Concluzii

Creația pianistică se caracterizează prin melodia de inspirație folclorică, **Isaac Albéniz** realizează o scriitură pianistică orchestrală, tradițională, cu sonorități ample, sugerează instrumente (chitara, catagnete) și ritmuri caracteristice de *flamenco*. Îmbină foarte bine elementul tonal cu cel modal, regăsim și scriitura polifonică în *Suita Iberia*. Întâlnim frecvent structuri poliritmice, precum și ritmuri de dans, de exemplu tangoul (*Suita España: Six Feuilles d'album*, op. 165 – prezentată în articol). Lucrările pianistice ale compozitorului Isaac Albeniz se remarcă printr-o virtuozitate înaltă, vervă și ritm variat.

Bibliografie

- Clark, W. A. ISAAC ALBENIZ, PORTRAIT OF A ROMANTIC. Oxford University Press, 2007.
- Laplane, Gabriel. ALBÉNIZ, Ed. Milieu Du Monde, 1956.
- Morgan, Robert P. LA MÚSICA DEL SIGLO XX, Nr. 6, 8, Madrid: Editura Akal, s.a., 1999, 2000
- Sagardía, Angel. ALBENIZ, Traducere din limba spaniolă de Esdra Alhasid. București: Ed. Muzicală, 1971.
- DICȚIONAR DE MARI MUZICIENI, LAROUSSE. București: Editura univers enciclopedic, 2002.

Aspecte stilistico-interpretative ale pianisticii reflectate în creația compozitorului Isaac Albéniz (1860 – 1909)

Prof. de pian dr. **Raluca Pânzariu**
(Colegiul Național „Octav Băncilă” Iași)

Rezumat

Lucrarea prezintă câteva elemente cu privire la datele biografice ale compozitorului, clasificarea creației în 3 categorii ample. Sunt menționate mici repere stilistice precum și o scurtă analiză structurală și stilistico-interpretativă a lucrărilor *Suita España op. 165, 6 Feuilles d'Album pour piano* și a *Pavanei – Capricho*. Articolul se încheie menționând concluzii generale cu privire la creația compozitorului Isaac Albeniz și a lucrării analizate - *Suita España op. 165, 6 Feuilles d'Album pour piano*.